

ARD en ZDF moeten bezuinigen en hervormen

Serie: Duitse publiek omroep

Achtergrond - 8 maart 2018 - Auteur: Marja Verburg

Duitsers betalen 17,50 per huishouden per maand voor hun publieke omroep, maar keren zich steeds meer van de zenders af. Mede daarom willen de minister-presidenten van de deelstaten, die over de publieke omroep gaan, dat de ARD en de ZDF de komende jaren flink bezuinigen en hervormen.

Het referendum over de publieke omroep in Zwitserland begin maart werd ook in Duitsland met belangstelling gevolgd. De vraag was of de Zwitsers nog wel bereid waren te betalen voor de publieke zenders, die ze te duur en te oninteressant zouden vinden. Uiteindelijk stemde 72 procent voor het behoud van de publieke omroep. De klachten die de Zwitsers over hun zenders hebben, bestaan in Duitsland ook. Het is een van de redenen waarom ARD en ZDF moeten bezuinigen.

De zenders kwamen vorig najaar met hun bezuinigingsplannen: ruim twee miljard willen ze de komende tien jaar besparen. Het lijkt indrukwekkend, maar de deelstaat-minister-presidenten waren niet onder de indruk, bleek toen ze begin februari bijeen kwamen in hun Rundfunkkommission ([zie factsheet](#)). Volgens hen zijn er meer bezuinigingen nodig om de publieke omroep betaalbaar te houden en ze willen dat de omroepen ook nadenken over structurele hervormingen. Daar staat niets over in hun plannen, [schreef Deutschlandfunk](#), die over de besluiten van het overleg beschikt.

Zenders samenvoegen

De Rundfunkkommission heeft de zenders de opdracht gegeven half april met verbeterde plannen te komen en uit te leggen hoe ze denken de publieke omroep toekomstbestendig te kunnen maken. In juni komen de minister-presidenten dan weer bijeen om een gezamenlijk standpunt over de toekomst van de publieke omroep vast te leggen. Dan zullen ze ook spreken over mogelijke veranderingen in het programma-aanbod van ARD, ZDF en Deutschlandradio en over de vraag of sommige programma's en kanalen van de zenders kunnen worden samengevoegd. De Duitse publieke omroep telt nu zo'n 20 tv-zenders en meer dan 60 radiozenders.

Serie Duitse publieke omroep

De *öffentlich-rechtlichen* - ARD, ZDF en Deutschlandradio - liggen onder vuur. De zenders zijn te duur, te elitair en vormen oneerlijke concurrentie met andere media, luidt de kritiek. De deelstaten, die over de publieke omroep gaan, eisen bezuinigingen en hervormingen. In deze serie belichten we een aantal aspecten van de discussie.

Er gaat veel publiek geld naar ARD, ZDF en Deutschlandfunk. De zenders worden grotendeels gefinancierd met de *Rundfunkbeitrag*, een bijdrage van 17,50 euro per maand die alle huishoudens in Duitsland moeten betalen. Dat levert jaarlijks rond de 8 miljard euro op. Al jaren is de klacht dat de omroepbijdrage te hoog is en dat mensen moeten betalen voor iets waar ze geen of beperkt gebruik van maken. In vergelijking met andere Europese landen is de Duitse omroepbijdrage overigens gemiddeld. De Zwitsers betalen bijna twee keer zoveel, de Italianen minder dan de helft. In Nederland is de omroepbijdrage in 2000 afgeschaft.

Bureaucratie en pensioenen

In hun rapport met bezuinigingsvoorstellen gaven ARD en ZDF in september toe dat ze beter en efficiënter kunnen samenwerken. Zo hebben beide zenders in het buitenland vaak elk een eigen studio in dezelfde stad. Dat ze net zo goed samen gebruik van één studio kunnen maken, hadden ze ook wel eerder kunnen bedenken, zei een CDU-politicus daarover tegen de [NDR](#).

De zenders maken verder te weinig gebruik van moderne productietechnieken, zenden nog niet digitaal uit en zijn erg veel geld kwijt aan bureaucratie en de pensioenen van hun medewerkers, zeggen ze zelf in hun bezuinigingsplannen. Op de pensioenen denkt de ARD de komende jaren een miljard te kunnen bezuinigen, schreef de FAZ vorig najaar.

ARD en ZDF zijn nodig, concludeerden de deskundigen. Bijvoorbeeld voor de onafhankelijke journalistiek

Dat de Duitse publieke omroep een stuk efficiënter kan werken, concludeerden ook de deskundigen in de ARD-talkshow van Sandra Maischberger begin maart ([kijk hier terug](#)). Maischberger stelde naar aanleiding van het Zwitserse referendum de vraag of ARD en ZDF nog wel nodig zijn. Zeker wel, vonden vrijwel alle gasten in de studio. Bijvoorbeeld voor de onafhankelijke journalistiek - de Duitse publieke omroep beschikt over een van de grootste correspondentennetwerken ter wereld - de pluraliteit, de diversiteit, de regionale veelzijdigheid, het cultuurprogramma. Maar niet alle aanwezigen in de studio vonden dat dat een omroepbijdrage van 8 miljard euro per jaar rechtvaardigt.

TV-aanbod niet aantrekkelijk

Het Duitse publiek keert zich intussen steeds meer [van de tv af](#) - zowel van de publieke als van de commerciële zenders. Vooral jongeren kijken steeds minder televisie: van 171 minuten per dag in 2016 naar 160 minuten vorig jaar. Veel mensen vinden het aanbod van de publieke omroep niet aantrekkelijk genoeg en betalen liever 10 euro per maand voor video on demand, blijkt uit een [peiling](#) waarover de Westdeutsche Zeitung berichtte. Kijkers zijn met de programma's van ARD en ZDF ook niet tevredener (42 procent) dan met die van de commerciële zenders als RTL en SAT1 (41 procent). Vlak voor het referendum in Zwitserland was 55 procent van de Duitsers volgens een [andere peiling](#) tegen afschaffing van ARD en ZDF, maar 39 procent - geen kleine minderheid - sprak zich daar voor uit.

Alle kritiek lijkt op de leiding van de publieke zenders weinig indruk te maken

De deelstaat-minister-presidenten willen voorkomen dat de *Rundfunkbeitrag* de komende jaren omhoog gaat. Dat lukt volgens hen alleen als de omroepen in de volgende omroeperperiode - van 2021 tot en met 2024 - 3,5 miljard euro bezuinigen.

Dit alles lijkt op de leiding van de publieke omroep niet veel indruk te maken. Ulrich Wilhelm, directeur van de Bayerische Rundfunk en sinds 1 januari voorzitter van de ARD, eiste onlangs juist een verhoging van de *Rundfunkbeitrag* met drie miljard euro vanaf 2021. En WDR-directeur Tom Buhrow gaf evenmin blijk van veel tactgevoel toen er ophef ontstond over zijn salaris. De ARD publiceerde in september voor het eerst wat de voorzitters van de regionale omroepen verdienen. Bovenaan stond Buhrow met 399.000 euro per jaar. Dat is meer dan kanselier Merkel verdient. "Je kan het ook overdrijven met de jaloezie", [reageerde Buhrow](#) op de kritiek. "Je kan altijd zeggen: 'minder, minder, minder'". Maar dan kom je volgens hem uit bij een situatie waarin alleen miljardairs het zich kunnen veroorloven het werk onbezoldigd te doen. "Dat zou ook niet goed zijn voor de publieke omroep."

Zulke opmerkingen zorgen dat Duitse tv-kijkers nog minder bereid zijn om voor hun publieke zenders te betalen. Door het referendum in Zwitserland lijken de zenderbazen dat nu ook in te zien. Misschien moet de publieke omroep toch meer openstaan voor kritiek, [zei ARD-baas Wilhelm](#) begin deze week. "Van bepaalde dingen hebben we misschien te veel."

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/25110/ard-en-zdf-moeten-bezuinigen-en-hervormen>